

КЊАЗ НИКОЛА И МАРКО МИЉАНОВ

Дизала се рујна зора
Изнад брда и ћувика
Кад с Цетиња, пут Медуна
Крену чета перјаника.

Сви бијаху под оружјем
Обучени сви у срми
Док копита коњских топот
Кроз уснулу варош грми.

Многе очи, са зебњом их
Посматраху из прикрајка
Питајућ се, ком ће јутрос
Закукати црна мајка.

Јер у земан, тај бесудни
Многог који књазу смета
Убила је из потаје
Перјаничка пушка клета.

То је био страшни вакат
Да не може бити грђи
Кад се поштен чојек често
Моро с пута склањат рђи.

Рјеч књажева, кад имаше
Од закона снагу јачу
Када правда, прст бијаше
На пушчаном обарачу.

Када људи невинијех
Бјеху пуни казамати
Непокорност кад престољу
Многи својом главом плати.

То бијаху страшни вакти
И Бог с неба кад је плака
Када људе и јунаке
Клеветаше поган свака.

Народ жељан правичности
Поче тихо да се буну
Док на двору коло воде
Улизице и шпијуни.

А песница кад челична
Господара Црне Горе
На хатима бијеснијем
Пред Маркове стиже дворе.

Први од њих, вучјим скоком
С уморнога коња сјаха
Па овако пред војводом
Из једнога рече даха:

„Књаз ти Марко поручује
Да му дођеш што мош прије
Ал зашто те зове к себи
То никоме реко није.

Видио сам од зла неког
Да га дјели једна длака
Чини ми се радо би ти
Са рамена главу смака.

Ја изврших наређење
И рекох ти што сам треба
А ти ако пођеш књазу
Бог нека те чува с неба.

Од срца ти ово зборим
Јер ме тако савјест учи
А ти саде Војеводо
Поразмисли и одлучи.“

Марко скочи, у бијесу
Па овако ста да виче:
„Ја од књаза црногорског
Не бојим се перјаниче...

Но ти ријеч дајем да ћу
Под оружјем и на хату
Прије но што сунце зађе
Пред његову доћ палату.

Ја знам да ћу на Цетиње
Гледат мјесто русој глави
Ал књажева самовоља
Не плаши ме и не страви.

Али ако шта осјетим
Кунем вам се у два ока
Оборићу огањ љути
На цетињског крволока.

Савјести ћу бити чисте
Јер нијесам у кривици
Џаба ће му вјеруј бити
Сви његови перјаници.

Пољубит му нећу скуте
Ни овога, ја мним пута.“
Па завика на сеизе:
„Седлајте ми Арнаута.“

Хитре слуге без ријечи
Изведоше седланика
На Цетиње оде Марко
Праћен четом перјаника.

Под Крш Орлов почела се
Већ јесења спуштат тмина
Кад пред дворац књажев бану
Ова људска величина.

Осорно га књаз дочека
И не хтје му пружит руку
Но започе са висине
Вако зборит горском вуку:

„Начуо сам Војеводо
Са сваке ми стране зборе
Да нијеси више вјеран
Господару Црне Горе.

Да нагињеш ка Србији
И да тамо хваташ везу
Да си нека писма писо
У Београд њином кнезу.

Ја ордењем закитих те
И војводско дадох звање
А ти мене тако враћаш
Указано поштовање.

О јединству српском причаш
Против моје радиш круне
И потајно потпомажеш
Оне што ми име труне.

Ал ово је моја кућа
Ја сам Црну Гору ствара
Па ил сели ил ме слушај
Ко својега господара.“

Књаз Никола каде преста
Да галами и да виче
У бијесу Марко грмну:
„Ког вријеђаш несрећниче!

Ја нијесам твој послушник
Нити слуга твога двора
Него витез ког поштује
И цијени Црна Гора.

Немој на ме глас да дижеш
Мичи руку са силава
Ил ће једном од нас ође
Одлећети руса глава.

Мој нож ево тридес љета
Сјече аге и низаме
А ти мислиш препашћу се
Твоје вике и галаме.

Још ме кориш неправедно
Да из твога једем чанка
А знаш да сам четовао
Тридес љета без престанка.

Доспио сам у бој сваки
Од Фундине до Мораче
Ни сам не знам, колко була
Од мог оштрог ножа плаче.

Ово ође, што ти данас
Велиш да је твоја кућа
Бранио сам крвљу својом
Ђе смрт сију танад врућа.

Да се ваки, ко ја што сам
С турском силом није рва
Кунем ти се већ одавно
Не би ти се знало стрва.

У бојеве са Турцима
Лећели смо мушки, често
Ал не ко што ти замишљаш
За твој ајтар и за престо.

Него што је сваки од нас
У дубини душе снова
Да сво српство заједнички
Испод једног живи крова.

И ти исти роду српском
Писао си хвалоспјеве
И ишао испред војске
У мегдане и бојеве.

А сад леђа окрено си
Тој идеји и завјету
И рад личних интереса
Све на српску радиш штету.

Око себе скупио си
Неколика дворска жбира
Не би од њих нашо горе
Па да си их ћорав бира.

Нељудскост је њина књаже
Досегнула до врхунца
Не може се више живљет
Од поганства твога пунца.

У посјету долази ти
Само онај који мора
Све што ваља и вриједи
Оћеро си са свог двора.

Много људи угледнијех
Харамбаша и сердара
Неправедно и нељудски
Опањко си и накара.

Зло је у те господару
Већ одавно ушло неко
Леђа су ти окренули
Стојан, Новак, Јоле, Пеко.

Због односа нељудскога
И велике злобе твоје
С тобом су се завадили
Миљан Вуков и Радоје.

Црној Гори, тврди шанци
Њихова су била плећа
Храброст њина, у мрак ропства
Сијала је ко свијећа.

У Србију, млади људи
Бјеже тражећ мало зрака
Из тамнице проклињу те
И Томићи из Дробњака.

Ораовца Тома књаже
Бацао си у синџире
И још многе што не хтјеше
Да се с влашћу твојом мире.

Од зиме су оковани
Умирили у тамници
А на муке сваке су их
Ударали перјаници.

Многога си стријељао
Без пресуде и без суца
Твој плаћеник и на ме је
Из потаје једном пуца.

Прокоцко си повјерење
Код народних књаже маса
Сиње море почело је
Да се буди и таласа.

Сиротиња муке мучи
И бори се против глади
Док се душа твоја, болом
Невинијех људи слади.

Анатема народна ће
Неминовно пасти на те
Џаба ти је све богатство
Земља, злато и палате.

Ти си кривац и виновник
За велике људске драме
Ал знај добро покушаш ли
Да прст један дигнеш на ме...

Ако кренеш из потаје
Да ми с главе скинеш длаку
Неј се главе наносити
Да си оро у облаку.

Уплашити, не можеш ме
А продати част ти нећу
Да сам хтио, државу сам
Мого од те имат већу.

Господаром звали би ме
Арнаутлук и сва Брда
Живио бих у богатству
А да прстом не бих мрда.

Ал мене су преци књаже
Српског рода, идеали
За које су кроз бојеве
Витезови многи пали...

Од личнијех интереса
Од богатства и од злата
Народно је поштовање
Миљановом Марку плата.

Моје срце господару
Родољубљем српским дише
Ја сад идем и с тобом се
Никад нећу виђет више.

Ни на један позив књаже
Нећу доћи твоме двору.“
То изрече па изађе
Држећ руку на левору.

У седло се, ко вук горски
Свога зорна баци хата
Јунак коме част бијаше
Од сувога скупља злата.

А из неба плаветнога
Ђе царује свјетлост јарка
Крсташ оро, реским кликом
Поздрављо је брата Марка.

Славко Перошевић